

En gra vist

ULUSLARARASI İSTANBUL BASKİRESİM ETKİNLİKLERİ

BİLDİRİ KİTABI *PROCEEDING BOOK*

INTERNATIONAL ISTANBUL PRINTMAKING ACTIVITIES

T.C. BAŞBAKANLIK
YURTDIŞI TÜRKLER
Vİ AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Engravist' hakkında

Doç. Dr. Lütfü KAPLANOĞLU

ENGRAVIST Organizasyon Kurul Başkanı

Mağara dönemiyle başlatılan insanlık tarihi, resim ve baskiresim sanatının başlangıcını da oluşturmaktadır. Yazının başlangıcından önce kullanılan baskiresim sanatı, dünyanın her yerinde ortak bir dil olarak kabul edilmektedir.

Püskürtme yöntemiyle şablon baskı, boyalı ellerin bir yüzeye aktarılmasıyla yüksek baskı gravür, çukurdaki boyaların bir yüzeye aktarılmasıyla ise çukur baskı gravür sanatı tarih içinde çeşitli evre ve yöntemler geçirerek günümüze kadar gelmiştir.

Güzelliği, Kültürel geçmişi ve üzerinde kurulmuş medeniyetlerle sürekli adından söz ettiren İstanbul, önce kitap sanatlarında görülen tahra basma gravürleriyle, sonradan özellikle 19. ve 20. Yüzyılda merak ve cazibe merkezi olması sebebiyle birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Osmanlı toprakları ve kültürüne olan merak Anadolu'nun hemen hemen her şehrinin gravür baskılarının yapılmasına sebep olurken; İstanbul'un güzelliği, ihtişamı bu detaylı betimlemelerden fazlaca nasiplenmiştir.

Gravür konusundaki geçmişe dayalı bir altyapısı olan İstanbul'un Osmanlı Devleti'nden sonra yapılan gravür eserlerinde azalma görülmektedir. Sanat fakültelerinde var olan atölye imkanlarının özel atölyelerde olma olasılığının az olması gibi birçok nedenle İstanbul'a ait yani gravürlerin çok az üretilmesi, önce Uluslararası İstanbul Gravürleri Çalıştayı ve sergisini ortaya çıkarmış, buna ilaveten aynı konu başlığı ile geçmişten günümüze İstanbul gravürleri konulu bildirili bir sempozyum fikrinin gerçekleşmesine sebep olmuştur.

"İstanbul" temalı Uluslararası Engravist Gravür Çalıştayı ve Sergisi, Türkiye, Balkanlar ve diğer akraba topluluklar arasında gerçekleştirilen ve özellikle günümüz İstanbul gravürlerinin üretilmesini sağlamak amacıyla Uluslararası 'Engravist' İstanbul Baskiresim Etkinlikleri olarak 28 Şubat-4 Mart 2016 tarihlerinde

İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi Baskiresim atölyelerinde gerçekleştirilmiştir.

Etkinlik, İngilizce engraving ve İstanbul'un ilk üç harfi bir araya getirilerek oluşturulan ENGRAVIST markasıyla yapılan baskı resim etkinliğimiz, kapsam ve eylem olarak Türkiye'de bir ilk olma özelliğini barındırmaktadır.

Birleştirici, eğitici, öğretici, güzelleştirici, diyalog kurucu, yardımlaşmaya açık ve çoğaltılabilme özelliğine sahip olan gravür sanatının İstanbul'un kendine has güzelliğinin bir araya getirilmesi şüphesiz hem eğitim bakımından, hem sanatsal, hem kültürel bakımdan birçok önemli açığı kapanmasına katkıda bulunmuştur.

Desteklenmesi halinde gelenekselleştirilmesini planladığımız bu etkinliğin zaman zaman genel, zaman zaman odaklanılmış teknikler üzerinden tekrarlanması düşünülen bu etkinliklerin bienallere, trianellere, festivallere ve uluslararası etkinliklere dönüştürülmesi hedeflerimiz arasındadır.

Organizasyon Komitesi

Engravist 2016

Sempozyum Onursal Başkanı: Rektör Prof. Dr. İsmail Yüksek

Sempozyum Başkanı: Dekan Prof. Dr. Turan Sağer

Organizasyon Kurul Başkanı: Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu

Organizasyon Kurul Başkan Yardımcısı: Öğr. Gör. Mehmet İlhan

Bilim Kurulu

Prof.Dr. Melihat Tüzün Namık Kemal Üniversitesi

Doç.Dr. Nedret Yaşar Kemerburgaz Üniversitesi

Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Musa Köksal Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhoglu Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç. Salih Denli Kemerburgaz Üniversitesi

Prof.Safet Spahiu Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Prof.Nafi Jashari Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Prof. Nehat Beqiri Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Doç.Dr. Kenan Zekic Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek

Doç.Peno Penev St Cyril and St Methodius University of Veliko Tırnovo, Bulgaristan

Sempozyum Düzenleme ve Yayın Kurulu

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhoglu Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç. İsmail Tetikçi Uludağ Üniversitesi

Yrd.Doç. Ali Kılıç Kemerburgaz Üniversitesi

Öğr.Gör. Mehmet İlhan Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr.Gör. Zeynep Özge Kalyoncu Plato Meslek Yüksek Okulu

Arş.Gör. Çağatay Bilsel Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Nur Cemelelioğlu Altın Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Nesli Gül Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Bahadır Uçan Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr.Gör. Murat Toprak Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr. Gör. Ahmet Ziya Sandıkçioğlu Basın Koordinatörü

Çalıştay Düzenleme Kurulu

Öğr.Gör. Emrah Günay
Öğr.Gör. Burak Satar
Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan
Arş.Gör. Nur Cemelelioğlu Altın
Arş.Gör. Çağatay Bilsel
Arş.Gör. Nesli Gül

Sergi Seçici Kurul

Prof.Dr. Melihat Tüzün
Doç.Dr. Nedret Yaşar
Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu
Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman
Yrd.Doç. İsmail Tetikçi
Öğr.Gör. Emrah Günay
YTB Temsilcisi

Sergi Düzenleme Kurulu

Öğr.Gör. Emrah Günay
Öğr.Gör. Ahmet Dolunay
Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan
Arş.Gör. Serpil Akdağlı
Arş.Gör. Çağatay Bilsel

Editör

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhoglu

Yapım

Tablet İletişim
www.tabletiletisim.com

Basım

Haziran 2016, İstanbul
Tor Ofset

ISBN

978-975-17-0000-1

© Tüm hakları saklıdır. İzinsiz kopyalanamaz.

BİLDİRİLER PROCEEDINGS

Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER , “Tarihsel Süreç İçinde Avrupa’da Basılan Kitap ve Haritalarda Ağaçbaskı, Metal Gravür ve Taşbaskı Tekniği İle Çoğaltılan Panoramik İstanbul İllüstrasyonlarından Örnekler” <i>“The Examples from Panoramic İstanbul Illustrations with Replicated Printed Books and Maps in Wood Printing, Metal Engraving and Lithography Technique in The Historical Process in Europe”</i>	08
Arş. Gör. Bahadır UÇAN , “Gravürler Üzerinden İstanbul Efsaneleri” <i>“İstanbul Legends Via Engravings”</i>	28
Bora FER , “19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde Toplu Taşıma ve Gündelik Hayat” <i>“Public Transportation and Everyday Life in 19th Century İstanbul Engravings”</i>	34
Arş. Gör. Ceren ÇALIŞKAN , “Osmanlı Dönemi Seyahatname ve Gravürlerinde Julia Pardoe ve William Henry Bartlett’in İzlenimleri” <i>“Julia Pardoe and William Henry Bartlett’s Impressions on the travel book and engraving in the Ottoman Period”</i>	42
Çağatay BİLSEL , “19. Yüzyılda Türkiye’ye Gelen Yabancı Sanatçıların Gözünden İstanbul Görünümleri, Dönemin Yaşamı, Giyim Ve Kuşamını Tanıtan Gravürler İncelenmesi” <i>“The Examination of Engravings on the İstanbul views, life period, clothing and finery from eyes of foreign artists arriving to Turkey on 19th century”</i>	54
Öğr. Gör. Emrah GÜNAY , “Haydarpaşa Garı’nın Kent Belleğindeki Yeri” <i>“Haydarpaşa Train Station In The Memories Of The City”</i>	70
Öğr. Gör. Erkan ÇİÇEK, Öğr. Gör. Ahmet DOLUNAY , “İstanbul’un 19. Yüzyılında Gravürlerle Yaşam Sahneleri” <i>“The Living Scenes of İstanbul with Ingravings in the 19th Century”</i>	76
Doç. Güldane ARAZ AY , “Görünüm ve Ötesi” <i>“Behind The Images”</i>	82
Arş. Gör. Gülderen GÖRENEK BEYAZ , “Devrim Erbil’in Sanatı ve İstanbul Temalı Gravürleri” <i>“Devrim Erbil’s Art and İstanbul Themed Engraving”</i>	88
Doktora Öğrencisi Hatice KARADOĞAN , “Geçmişten Günümüze Gravür Tekniğinin Resim Sanatında Yeri ve İstanbul Gravürleri” <i>“Until Nowadays The Situation of Engraving Technic in the Paint Art and The Engraving of İstanbul”</i>	96
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin KAHRAMAN, Öğr. Gör. İsmail Erim GÜLAÇTI , “İstanbul Temalı Gravür Çalışmalarında Ekslibris Örnekleri” <i>“The Exlibris Examples on the İstanbul Themed Engravings Workigns”</i>	112
Yrd. Doç. Dr. Mehmet NUHOĞLU, Celal ESER , “Sanayi- Nefise Mektebi Hâkk (Gravür) Hocası Mösyö Napier’nin Servet-i Fünun Dergisindeki Gravürleri” <i>“The Fine Arts School Teacher Engraving Napier’s Gravures in The Journal of Servet-i Fünun”</i>	122
Doç. Dr. M. Sinan NİYAZİOĞLU , “Tasvir Mi? Temsil Mi? 19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde İkonografik Dil” <i>“The Descirption or The Represent? The Iconographic Language İstanbul Engravings in the 19th Century”</i>	128
Doktora Öğrencisi, Öğretmen, Müberra BÜLBÜL , “18. ve 19. Yüzyıl Gravürlerinde İstanbul Hipodromu” <i>“İstanbul Hippodrome in The 18th and 19th Centuries Gravure”</i>	138
Okt. Necla TOSMUR , “Osmanlı Gravür Sanatında Harem Resimleri” <i>“The Harem Paintings on the Ottoman Engraving Art”</i>	148
Arş. Gör. Saliha Nesli GÜL , “Aliye Berger Gravürlerinde İstanbul’un İzleri” <i>“Influence of “İstanbul” at The Engravings of Aliye Berger”</i>	156
Nur CEMELELİOĞLU ALTIN , “Tarihin Görsel Sunumu: 15. ve 16. Yüzyıl İstanbul Haritaları” <i>“The Visual Presentation of History: 15th and 16th Century İstanbul Maps”</i>	164
Öğr. Gör. Özlem ERZURUMLU JORAYEV, Doç. Dr. Lütfü KAPLANOĞLU , “William Henry Bartlett’in İstanbul Gravürlerinde Giyim Kuşam” <i>“The Clothing and Finery on The William Bartlett’s İstanbul Engravings”</i>	172

BİLDİRİLER PROCEEDINGS

Doktora Programı Özlem VARGÜN , “İstanbul Haliç Gravürlerinde Kentin Anlam Haritaları” <i>“The Meaning Maps of The Urban on the Istanbul Golden Horn Engravings”</i>	184
Yrd. Doç. Salih DENLİ , “İstanbul Gravürleri Ve Oryantal (Doğulu) Göstergeler” <i>“The Istanbul Engraving And Oriental (Eastern) Signs”</i>	192
Doç. Dr. Seza SİNANLAR USLU , “Gravürlerle Bir Meydanın Öyküsü” <i>“The Story of a Square with The Engravings”</i>	198
Yrd. Doç. Sezin TÜRK KAYA, Arş. Gör. Şerife ŞEN , “Ahmet Şinasi İŞLER’in Gravürlerinde İstanbul Yorumları” <i>“The Istanbul Comments on The Ahmet Şinasi İŞLER’s Engraving Works”</i>	204
Arş. Gör. Tuğba RENKÇİ TAŞTAN , “Ressam Melchior Lorck’un İstanbul Temalı Baskiresimleri” <i>“The Painter Melchior Lorck’s Istanbul Themed Printingpictures”</i>	210
Ubeydullah BİNOL , “19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde Kent Konutları” <i>“The Urban Houses in The Istanbul Engravings on The 19th Century”</i>	216
Yrd. Doç. Umut GERMEÇ , “Çağdaş İstanbul Gravürleri” <i>“The Contemporary Istanbul Engravings”</i>	222
Öğr. Gör. Volkan YAVUZ , “Pietercoecke Van Aelst Gravürlerinde İstanbul” <i>“Istanbul In The Engravings Of Pieter Coecke Van Aelst”</i>	236
Prof. Dr. Üzlifat ÖZGÜMÜŞ, Doç. Dr. Rabia ÖZAKIN, Öğr. Gör. Umut ÇELİK, Konservatör Serra KANYAK , “Gravürlerde Ayasofya” <i>“The Hagia Sophia in the Engravings”</i>	244
Öğr. Gör. Zeynep Özge KALYONCU , “Gravürlerde İstanbul’da Gündelik Yaşam; Boğaz’ın Güzellikleri Gravürleri Üzerine Bir Araştırma” <i>“The Daily Living in Istanbul Engravings; A Research on The Bosphorus’ Beauty Engravings”</i>	254

Ressam Melchior Lorck'un İstanbul Temalı Baskıresimleri The Painter Melchior Lorck's Istanbul Themed Printingpictures

Arş. Gör. Tuğba RENKÇİ TAŞTAN

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü,
trenkci@gmail.com*

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin en parlak döneminde İstanbul'a gelen Danimarkalı ressam Melchior Lorck, 1555-1559 yılları arasında burada kaldığı süre boyunca İstanbul'da gördüklerini resmetmekle görevlendirilmiştir. Saray ressamı olarak görevlendirilen Lorck, yaşadığı dönemin Osmanlı yaşantısını tanımak adına günümüze ışık tutacak görsel anlamda önemli eserler ortaya koymuştur. Çalışmaları, yaşadığı dönemdeki İstanbul'un bilinmezlerine dair tarihe kaynaklık etmekle kalmamış, sanatçının gözünden İstanbul'a bakış açısını da gözler önüne sermiştir.

Bu çalışma; Lorck'un, Osmanlı İmparatorluğu'nun en parlak döneminde başkent İstanbul'da bulunduğu dönemde ürettiği gravür ve ağaç baskı çalışmalarının bir kısmını ele alan deneysel bir literatür araştırmasıdır. Farklı tekniklerde ortaya koyduğu desenleri ve çalışmalarıyla bilinen sanatçı, tarihte önemli bir yere sahip olup, Osmanlı'nın en büyük hükümdarlarından olan Kanuni Sultan Süleyman'a hizmet etmiştir.

Araştırma metninin içeriğinde; saray yaşantısından sosyal ve kültürel yaşama kadar farklı alanlardaki izlenimlerini baskı resimlerine yansıtmış olan sanatçının, eserlerinden örnekler yorumlanarak kısaca ele alınmıştır. Rönesans sanatçısı olarak da bilinen Lorck'un, çevresel ve kültürel etkilenimlerinin eserlerine ne şekilde yansımış olduğu üzerine tartışılmıştır. Son olarak, Sonuç bölümünde de, elde edilen bilgilerden çıkarımlarda ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Melchior Lorck, İstanbul, Baskıresim, Plastik Sanatlar, Görsel Sanatlar.

PAINTER MELCHIOR LORCK'S ISTANBUL-THEMED PRINTMAKING

ABSTRACT

Danish painter Melchior Lorck, who came to Istanbul in brightest era of the Ottoman Empire, was tasked to depicting what he saw in Istanbul between 1555-1559 years. Appointed as palace painter, Lorck revealed important works in the visual sense to shed light on today, in the name of recognizing he lived the Ottoman life. His studies, not only the source of history of Istanbul in current term, but also revealed his perspective to Istanbul from the eyes of artist.

This work is an experimental literature research discusses Lorck's some engraving works produced during he was in capital Istanbul the brightest era of the Ottoman Empire. Known for demonstrating drawings in different techniques and works, the artist has an important place in history, served one of the greatest Ottoman emperor, Suleyman the Magnificent.

In research text content, samples of the artist's works will be discussed about his impressions from palace life to social and cultural life. Known as renaissance artist, it was discussed how Lorck's environmental and cultural influence reflected to his works. Finally, in conclusion, deductions and evaluation were made from the information obtained.

Key Words: Melchior Lorck, Istanbul, Printmaking, Plastic Arts, Visual Arts.

Giriş

Melchior Lorck, Kanuni Sultan Süleyman döneminde, İstanbul'da bulunmuş Danimarkalı bir elçi ve saray ressamıdır. Eski ve tarihsel İstanbul'a ait günlük yaşam sahnelerini çalışmalarına konu eden sanatçı, günümüze önemli bilgilerin ulaşmasına kaynaklık etmiştir. Köklü tarihiyle eski İstanbul'da görüntülerin kayıt altına alınması açısından kayda değer eserler ortaya koymuştur. Lorck, 1555-1559 yılları arasında, İstanbul

bul'da Kutsal Roma Germen İmparatorluğu Kral'ı tarafından elçi olarak görevlendirilmiş ve bu yönde özellikle İstanbul'a dair bilgilerin ve detayların yer aldığı eserler serisini üretmiştir. Bu eserler, sanatçının İstanbul'daki deneyimleri, izlenimleri ve kendine özgü anlatım biçimlerinden oluşur.

Dönemin Avrupa'sı tarafından merak uyandıran Osmanlı Devleti, ressam tarafından çizimlerle kayda alınması ve bir fotoğraf işlevindeki görseller üzerinden anlaşılabilirliği açısından görevlendirilmiştir. Bu bağlamda, Ressam Melchior Lorck'un İstanbul Gravürleri adlı bu metinde, Kanuni Dönemi'nin İstanbul'unu temel alan ağaç baskı ve gravürlerin tekniğine ve kompozisyonuna yönelik bir çözümlemeyle, geçmişteki İstanbul'un yabancı bir sanatçı üzerindeki etkisine değinilerek, bir deneme yazısı amaçlanmıştır.

Metnin kapsamı ise, araştırma yapmak üzere Lorck'un çalışmalarının bir kısmı seçilmiş ve genel bir bakış açısıyla incelenmiştir. 1555-1559 araştırmanın tarihsel çerçevesinin oluşturmuştur. Araştırma ile ilgili dönem ve gelişmeleri incelemek için kullanılan yöntemler, literatür ve online koleksiyon taramasından oluşur.

Melchior Lorck ve İstanbul Baskiresimleri

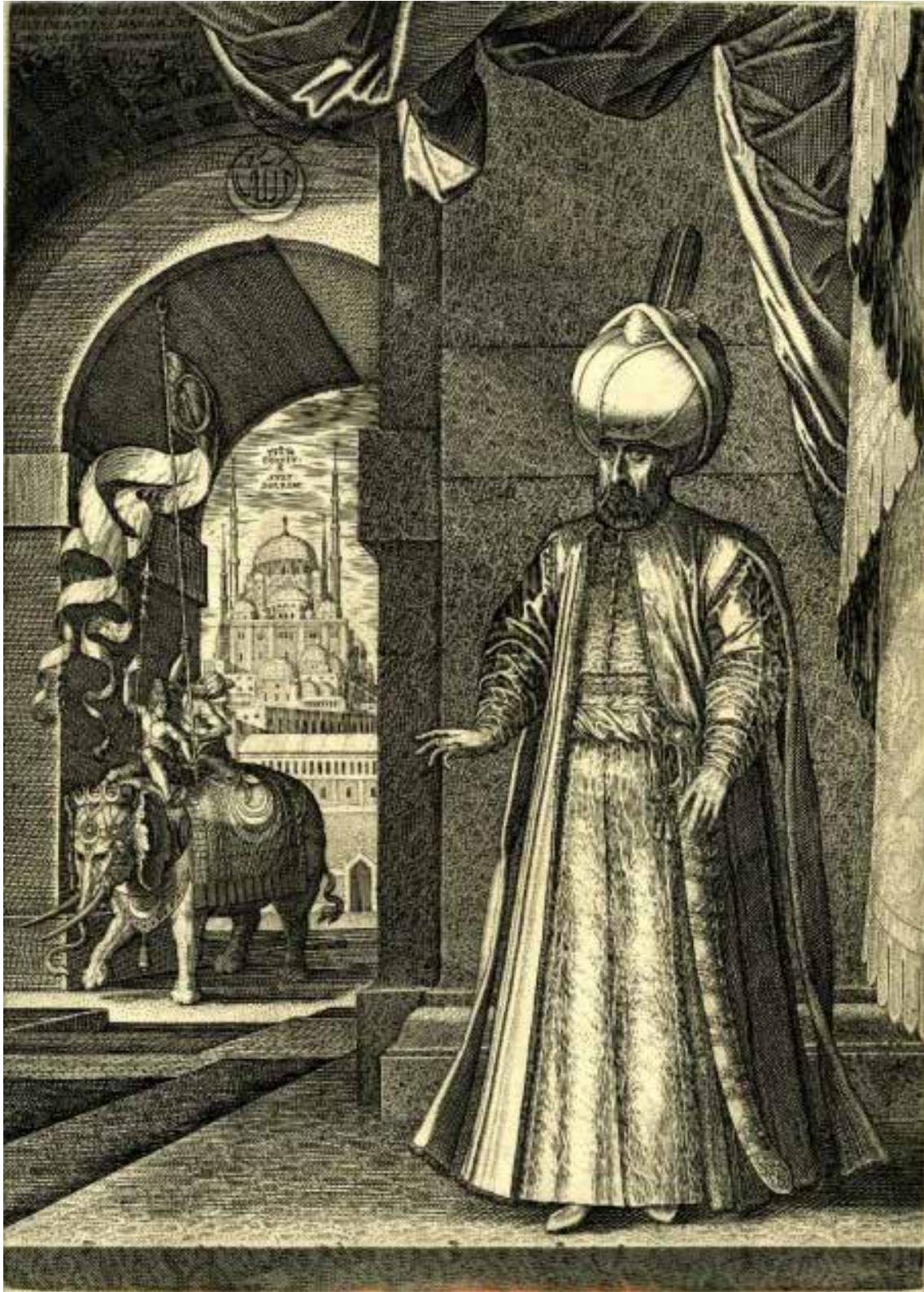
16. yüzyılda yaşayan ressam ve gravür sanatçısı Melchior Lorck, Roma Germen İmparatoru'nun elçisi olarak 1555 ve 1559 yılları arasında 4 yıl boyunca İstanbul'da yaşamış ve o dönemin İstanbul'una dair gözlemlerini çalışmalarına aktarmıştır. Sanatçının İstanbul'daki görevi, gördüğü her şeyin resmini yapmak olmuştur. Günümüzde belgesel bir nitelikte olan bu eserler sanatçı tarafından farklı tekniklerde yapılmıştır. Osmanlı'da kullanılan araç-gereç ve hayvanlardan, günlük yaşam sahnelerine kadar toplumsal yaşama dair önemli bilgiler vermektedir. Toplumun farklı kesimlerinden olan insanların giyim-kuşamlarına dair detaylı çizimlerin yanı sıra; mimari, şehir planlama alanlarında günümüze ışık tutacak fotoğraf niteliğinde eski İstanbul'a ait önemli eserler bırakmıştır. Sanatçı İstanbul'dan döndükten sonra bu eserlerini bir albümde toplamak ve bu şekilde yayınlamak istemiştir. Ekonomik nedenlerden ötürü, yaşarken bu isteğini yerine getirememiştir. Ancak ölümünden sonra Avrupa'da farklı matbaalar tarafından gravürler albüm haline dönüştürülerek basılmıştır. Bu albümü özel yapan unsurlardan biri de Kanuni Sultan Süleyman'a ait portre ve boy resminin olmasıdır. (Güran ve Abalı, 2011: 361, 362)

Eski İstanbul'un, Günümüze ulaşmamış mahalle ve sokaklarında yer alan mimari yapılarla birlikte, Melchior Lorck'un genellikle camilere yer verdiği görülmektedir. Buna etken olarak camilerin, Osmanlı'da dinsel bir simge açısından en önemli ve en büyük mimari yapılar olduğu söylenebilir.

İstanbul'un dağlık arazi yapısının yer aldığı eserlerde, semt ve sokaklara dair görüntüler bulunmaktadır. Ayrıca, Osmanlı mimarisinin günümüze ulaşmamış çeşitli ve farklı stillerini de görmek mümkündür. Büyük – küçük stildeki camiler şehirde sıkça yer almış; kubbeler, silindirik kuleler, yuvarlak hatlı yapıların yanı sıra, sivri ve keskin hatlı mimariler de şehrin yapısal kimliğini oluşturmuştur. Çarpık bir yapılaşmadan uzak olan semtlerde, geniş ferah bir düzenin var olduğu ve seyrek figür kullanımından da anlaşılacağı üzere, eski İstanbul'un çok nüfusa sahip olmadığı, sakin bir yaşamın sürdüğü görülmektedir. Mezarlık ve mezar taşlarını da betimleyen sanatçı, buradaki dokuyu da detaylı ve hassas bir biçimde eserlerine yansıtmıştır.

Görsel 1:124x183 mm, Ağaç Baskı,1570.

Görsel 3: Kanuni Sultan Süleyman, 434x313 mm, Gravür, 1559.

Sanatçı İstanbul'da bulunduğu dönem boyunca, devlet yönetiminde yer alan önemli şahsiyetlerin, sultanların portrelerini gravür ve ağaç baskı tekniği ile yapmıştır. Ayrıca soylu, asker, okçu, güreşçi, hizmetçi, su taşıyıcısı v.b. gibi askeri ve sosyal yaşamda, her alandan farklı tip insanları resmeden sanatçının eserlerinde yer alan örneklerden sadece bir kısmını oluşturur (British Museum, Online Collection).

Azman (2012)'in de belirttiği gibi, "Danimarkalı sanatçı Melchior Lorck aşağı yukarı 1562'den itibaren 120 kadar gravüründe Avrupalılara çeşitli mimari manzara ve günlük kıyafetlerin yanı sıra Osmanlı ileri gelenlerini doğal çevrelerinde gösteren tam boy portreler sunmuştur" (s.190).

Sanatçının çalışmalarında, İslami yapıların ve simgelerin -kubbe ve minare gibi- yer aldığı manzaralara sıkça rastlanır. Osmanlı'daki toplumsal yaşamın temelini oluşturan İslami kültürün her alanda var olduğu hissedilir.

Ayrıca, ortaya konan eserlerde figürlerin, mimarilerin ve daha pek çok nesnenin bu doğrultuda tasvir edilmiş olduğu söylenebilir.

Osmanlı döneminin en parlak döneminde İstanbul'da yaşayan sanatçının önemle üzerinde durduğu konuyla ilgili olarak Araştırmacı Yazar Smith (2016) şöyle söylemiştir; "Genel olarak Lorck, zarif Osmanlı kostüm ve yaşam stiline gerçekçi detaylarını vurgulamıştır" (s.115).

Görsel 4: (Sol), Asker ve Kamp Sahnesi, Ağaç Baskı, 1581, (Sağ), Hizmetçi, Ağaç Baskı, 1581.

Lorck karakalem desen çizimlerini, gravür ve ağaç baskı tekniğine de aktarmıştır. Eserlerini gerçekçi veya illüstrasyon anlayışıyla ortaya koyan Lorck'un baskiresimlerinde, gereksiz çizgi kullanımına yer yoktur; her çizginin bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Açık-koyu değerler, derinlik, espas gibi kurallar; çizgisel ve tarama gibi yöntemlerle yapılmıştır. Dolayısıyla Lorck'un eserlerinde uyguladığı kompozisyonlar yoruma açık bir sanat yapısından ziyade, günümüzde illüstrasyon özellikli, görsel bir araştırma belgesi olarak yapılmıştır.

Sonuç

Osmanlı kültürünü oluşturan dinamiklerin, yabancı bir sanatçının çizgileriyle yansıtılması, eserlere ayrı bir anlam katmıştır. İzleyiciye nispeten de olsa eski çağlara, fotoğraf niteliğindeki eserler üzerinden okuma hazzını yaşatmıştır. Gelecek nesillere de bir kaynak olan bu eserler potansiyel biçimde Türk-İslam ve Osmanlı Kültürünü dünyaya tanıtmaya yoluna girmiştir.

Lorck'un eserlerinde, Eski İstanbul'da şehir planlamanın günümüzden oldukça farklı bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Sanatçının sıklıkla ele aldığı konular; İstanbul'dan manzaralar, sokaklar, mahalleler, şehir merkezleri birlikte. Sanatçının sıkmış halkından farklı tiplere, giyim kuşamlarına, günlük yaşamda kullanılan araç-gereçlere yer vermiş olup, illüstrasyon anlatım biçimi, gravür ve ağaç baskı tekniklerinde ortaya koymuştur. Dolayısıyla, eski ve tarihsel İstanbul'da yüzyıllar öncesinde sosyal yaşamda ulaşılması zor olan bilgilerin gün ışığına çıkmasına yardımcı olmuştur. Buna ek olarak, Osmanlı'ya ve Osmanlı halkına dair toplumsal, kültürel ekonomik, siyasal, dinsel, tarihsel, sanatsal alanlardaki araştırmalara yardımcı bir görsel kaynak dizisini oluşturmuştur. Özellikle yurt dışında Asya, Osmanlı, Türk kültürü, İslam coğrafyası ve İslam kültürü gibi konular üzerine yapılan bilimsel araştırmalarda zengin bir kaynakça görevini üstlenmiştir.

Sultan Süleyman'ın portresi geçmişten günümüze kadar ülkemizde ve Avrupa'da ilgi görmüştür. Sanatçı, tarihe gömülmüş pek çok bilginin açığa çıkmasını sağlayarak tarihe yön vermiştir. Bu anlamda, Lorck'un ardında bıraktığı eski İstanbul'a ait baskiresimler ve desenler; uluslararası sosyal, bilimsel ve sanatsal araştırma ortamında oldukça önemli bir referanstır.

Kaynakça

Azman (2012). Oryantalistlerin İstanbul'undan Bienalin İstanbul'una. Sosyoloji Dergisi 3. Dizi, 24. Sayı, 1, 183-207. Erişim Linki: <<https://yayinlar.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyoloji/article/view/19018/18150>> (Erişim Tarihi: 2016 Şubat 28).

Güran ve Abalı(2011). Melchior Lorichs'in İstanbul Panoramasındaki Osmanlı Kimdir?. Belleten. Cilt: Lxxv-Sayı: 273, 361-372. Erişim

Linki: <<http://www.ttk.gov.tr/index.php?Page=Dergilcerik&icerikNo=2197>> (Erişim tarihi: 2016 Mart 01).

Rasmussen (2014). Enemy Enticements: A Habsburg Artist In Süleyman's Capital City. Caliope, Vol. 19, No. 1, 159-195.

Smith. (2016), Images of Islam, 1453-1600: Turks in Germany and Central Europe. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Görsel Kaynakça

British Museum web sayfası , Online Araştırma, Online Koleksiyon, Erişim Linki. <http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/search.aspx?people=116833&peoA=116833-2-60> (Erişim Tarihi: 2016 Şubat 27).

Fun Start Visit